

בחור הישיבה - שלמה ברגמן

אלול תרפ"ז. סוף סוף עומד הוא בשעריה של הישיבה משאת-נפשו. כבר בסוף הזמן עבר את כל תהליכי הקבלה הנהוגים, בסופם עמד בבחינה, והריהו עתה תלמיד מן המניין בישיבת טלז! מאות בחורים לומדים בישיבה, והכל בה מתנהל על-פי סדר. לכל זמן ועת לכל חפץ. עתה סדר בוקר בישיבה. תלמידי שיעור אי' יושבים באולם הגדול. יושב הוא עם "החברותא", שנקבע לו על-ידי הוועד הרוחני. פותחים שניהם את הגמרא בחרדת קודש. לימוד גמרא בטלז, לאו מילתא זוטרתא היא. תוהים הם זה על קנקנו של זה. עד מהרה הם מוצאים את עצמם נתונים בוויכוח לוחט, זה מקשה על דברי זה וזה מנסה להפריך את קושייתו; סותרים הם איש את דברי רעהו, סותרים ובוניים, בונים וסותרים. מלא האולם זוגות זוגות. הבחורים מתחממים, והקולות באולם הולכים וגוברים, הולכים ועולים...

שלא כמו בישיבת קלם, כאן אוכלים הבחורים גם את ארוחת הצהריים באכסניות. הכל מאורגן להפליא. הוועד הגשמי של התלמידים מחולק לוועדות משנה. אחת מהן ממונה על מקומות הלילה של הבחורים. לפני תחילת הזמן, כבר באה ועדה זו בדברים עם בעלי-הבית בעיירה המשכירים חדרים בבתיהם, מגיעה להסכם על גובה השכר שהתלמידים ישלמו להם, וקובעת היכן ילון כל אחד ואחד. רוב התלמידים מקבלים את ארוחותיהם באותן אכסניות תמורת תשלום. אחרים נאלצים לכתת את רגליהם למקום אחר. למזלו של שלמה, נקבעה לו על-ידי הוועד אכסניה בקרבת מקום לישיבה.

אוצר תוכן

אחריהם 01/09/2018

הדבר המכביד עליו הוא "סדר ערב". עייפות מתפשטת באיבריו. בשעה עשר נגמר הסדר. שלמה מביט סביבו, רוב הבחורים נשארים באולם, לומדים, חוזרים על הדף. יושב אפוא גם הוא עם הגמרא, נאבק בקורי השינה... עיניו כמעט נעצמות... שבוע ועוד שבוע. הוא מנסה, נלחם בכל כוחו, אולי יתרגל. בבוקר הוא קם עייף. העיניים, האוזניים - אין קליטה... השעון הביולוגי, בן של אמא. לבסוף הוא מקבל החלטה אמיצה: אינני צריך להיות כמו כולם! אינני שמריל, אינני געציל. אני שלמה ברגמן מירושלים. שם, לא היה אור בלילה, חבל על הנפט... שם הולכים לישון עם התרנגולות, קמים עם קריאת הגבר... ובבית, בנירנברג, בעשר מכבים את האור במנורת הגז.

"קומי רוני בלילה". תחרות סמויה מתנהלת - מי נמנה על המתמידים הגדולים ביותר, מי ילך אחרון מבית-המדרש? מביטים אחריו, כשהוא סוגר את הגמרא ופונה לצאת החוצה, נדים לו. כאשר החברים נכנסים לאכסניה, שלמה ברגמן מירושלים כבר שקוע בשינה עמוקה. אשמורת הבוקר, בטרם יכיר איש את רעהו, הוא מתנער. חושך פרוש עדיין על בתי העיירה, והבחור פוסע בדרך לישיבה. שקט מסביב, רק נביחות עמומות במרחק. מחלונות בית-המדרש בוקע אור, שניים-שלושה בחורים מבוגרים כבר הקדימוהו, מלבדם אין איש. בזריזות הוא פותח את הגמרא על הסטנדר. עכשיו הכל נקלט במהירות. הראש צלול, המחשבות בהירות. שלוש שעות לפניו עד לתפילת שחרית, שלוש שעות ברוכות.

עוברים ימים אחדים. בצהריים הוא מקבל פתק - עליו להתייצב לפני הוועד הרוחני. בחור-ישיבה, יוצא מבית-המדרש בעשר בערב!! מבקשים לתהות על קנקנו. יש לו כוח דיבור, הוא משכנע. שעה אחת השכם בבוקר, שווה עשר שעות לילות. ירושלמי אני. הוא בונה לעצמו סדר יום, תכנית. מלבד סדרי הלימוד של הישיבה נותר לו זמן ללימוד בקיאות, גם לחזרה על המסכתות שלמד בקלם.

שבועות, חג מתן תורה. בהיכל הישיבה אור יקרות. מכל בתי העיירה, שם מתארחים הבחורים לסעודת החג, נוהרים לישיבה. האולם מלא מפה לפה, גם חדרי השיעורים מלאים. מתנועעים על-יד הסטנדרים בהתלהבות. כבר עשר. עוד מעט... עוד שעה... העיניים נעצמות, הראש כבד. הוא חוזר על אותו משפט פעמיים-שלוש. שוב, שוב. גופו בוגד בו. הוא מביט בבחורים המתנועעים. האם הם קולטים את המילים שהם משמיעים, האם רק הוא בנוי אחרת?

כבר אינם מרימים גבות כשהוא יוצא מן האולם. הם יודעים - הוא נולד בירושלים, הוא ברגמן...

למחרת אין אף בחור בבית-המדרש. הכל נמים. שלמה הופך דף ועוד דף ועוד ועוד. הראש פתוח, הכל נחרת. גם ביום צריך ללמוד, חג מתן-תורה.

חמש שנים וחצי לומד שלמה בישיבת טלז. חמש שנים וחצי מתן-תורה. כל יום הראש פתוח, כל יום התורה ניתנת לו מחדש.

אבא נהג כל שנותיו ללכת לישון בשעה מוקדמת ולהשכים קום. כאשר היה מורה והתפלל יחד עם התלמידים בבית-הספר, כבר היה מספיק ללמוד שעות אחדות לפני התפילה. היו זמנים שנהג להתפלל תפילת ותיקין. תמיד היה מוכיח אותנו ואת כל הצעירים הנוהגים לשבת עד השעות המאוחרות של הלילה בסגנון של הנביאים: הוי ההופכים לילה ליום ויום ללילה... מעולם לא התלהב מן הנוהג של הבחורים הצעירים "לעשות משמר" בלילות שישי ואחד-כך לישון כל היום כולו. הוא טען ששעות הבוקר המוקדמות, ושעות היום בכלל, יעילות ללימוד עשרת מונים משעות הלילה. בהיותנו תלמידות בית-ספר, היה משכנע אותנו להקדים לישון בערב לפני בחינה, תוך הבטחה להעיד אותנו לפנות בוקר כדי ללמוד. אכן הלימוד בשעות אלה היה יעיל ביותר.

שלמה יושב ולומד במרץ רב. ברוך-כשרונות הנהו. יש לו כושר התמדה בלתי רגיל, והוא ניחן בכושר ניתוח, בבהירות המחשבה ובראייה רחבה. הוא בעל חשיבה מקורית מאוד. כשדנים בסוגיה, הוא מעלה סברות שאיש לא חשב עליהן, ומעורר את העומדים מולו לויכוח. ה"חברותא" שלו כבר יודע: כל יום צפויות הפתעות...

חלק מן היום בישיבה מוקדש ללימוד בקיאות בגמרא. הודות ליכולת הקריאה המהירה שניחן בה, הוא זוכה לעדיפות. בזמן שאחרים לומדים דף אחד, הוא מספיק ללמוד שניים. גם הזיכרון הבלתי-רגיל, שהוא לו מתת-שמים, מסייע לו בקניית בקיאות רבה.